

betraktas som en trivsamt variant på samma tema. En gemensam nämnare för flertalet utsagor är det ibland oavsiktliga estetiserandet av smutsiga eller obehagliga miljöer, och då avses inte ställen som sjukhemmens sköjlrum eller ridskolans kalla läktare, utan i första hand ödsliga, lätt farofyllda och övergivna platser där få människor vistas frivilligt, utom rörelsens anhängare. Det är också den tolkningen författarna av *Förbisett* tycks göra av sin egen dragning till dessa platser – det oupptäckta gör dem attraktiva och när de utforskas och omskrivs förlorar de sin dragningskraft. Den gamla gentrifieringsdiskussionen som fördes angående Haga i Göteborg, Möllevången i Malmö och Söder i Stockholm ligger nära till hands att referera till, men dess socio-politiska dimensioner faller inte inom ramarna för den här publikationens syften.

Det förbisedda, om vi ska resonera som Ingmarsson och Willim, förbises av alla utom av dig, just i den särskilda stunden. Det är inte bestående, upplevelsen delas inte av flera och därmed kan det förbisedda inte heller vara värdefullt för någon annan än för dig. Men låter det sig då beskrivas? Ja, den specifika upplevelsen kan alltid återges och det lysande exemplet kan fungera som inspiration och vägledning. Det är också vad författarna till *Förbisett* vill åstadkomma. Med instruktiv ton redogör de för sina smultronställen och visar pedagogiskt hur liknande platser i våra vardagslandskap kan framträda och värderas. Ambitionen är sympatisk och inte minst rationell och ligger dessutom helt i linje med vår samtids idéer om medveten närvaro och acceptans. Njut av den glittrande asfaltbeläggningen på din garageuppfart av precis det skälet att du ser den varje dag. Se och ta in kontorsmöbelns lackade yta, för den är del av din vardag. Studera lödkolvens form och känn den under dina fingertoppar, för du sitter med den i handen 40 timmar i veckan. Fabriken är nedlagd, men lägg märke till hur takplåten glänsar när du kör förbi. Det är en nyttig men inte oproblematisk lektion i levnadskonst jag som läsare får.

Eva Löfgren, Mariestad

Sven-Erik Klinkmann: *Från Wantones till Wild Force. Nya sound i en gränsstad*. Gidlunds förlag, Hedemora 2010. 503 s., ill. ISBN 978-91-7844-797-8.

Folkloristen Sven-Erik Klinkmann har skrivit en bok om hur rocken och popen kom till österbottniska Vasa

mellan åren 1960 och 1990. Man kan nästan tala om en minnesbok. I botten på texten finns författarens egna minnen av epoken. Om än inte en central aktör när det begav sig, upplevde han ändå flertalet av de omskrivna händelserna och kände framför allt till de viktigaste namnen. En verkligt central aktör har han dock i efterhand blivit i egenskap av epokens skildrare.

Men utgåvan är också en minnesbok för att källmaterialet i stor utsträckning utgörs av intervjuer och e-postkommunikation, där aktörerna återger sina minnesbilder och sina uppfattningar om dem.

Studien är överhuvudtaget mycket aktörsorienterad, för att inte säga aktörsnära. Vi presenteras för ett antal män som var aktiva, främst som musiker, i den händelseutveckling som skildras. Personerna beskrivs och citeras mycket ingående, så ingående att en etisk gräns om inte passeras så åtminstone tangeras. Men någon passage om författarens etiska hållning till sin redovisning finns märkligt nog inte. Det är därför inte svårt att ana bakgrunden till att en av de intervjuade dragit tillbaka sin medverkan i texten.

Boken har flera ansikten. Den är både populär och vetenskaplig. Den vänder sig följaktligen till både Vasabor och forskare. Klinkmann har löst uppgiften att tillfredsställa båda grupperna på ett smått lustigt sätt, nämligen att ge dem olika delar av texten (jfr s. 24). Av bokens fjorton kapitel får de lokalhistoriskt intresserade tio. I dessa avsnitt är lokal- och tidsfärgerna starka och detaljerna många. Det dåtida Vasa stiger fram med sina caféer och klubbar, sina språkuppdelade skolor, sina band och sina grupperingar bland de unga. Den forskningsmässiga anknytningen finns i försynta fotnoter som då och då ger möjlighet till vidgade perspektiv på vissa förhållanden i det unga Vasa.

Forskarnas fyra kapitel avslutar boken. De är å andra sidan övervägande analytiska, där forskarkollegers namn, arbeten och begrepp tar sedvanlig plats i texten. Det metodiska greppet är inte bara ett, även om det kartografiska angreppssättet med teckning av minnets geografi är viktigast. Men avståndet mellan inledningens myller av handfasta uppgifter och denna sofistikerade geobiografiska metod är stort. Och dessutom lanseras metoden i sista kapitlet, varför läsaren på sätt och vis får börja om i sitt försök till förståelse av rockens och popens Vasa.

Apropå metod så finns nästan ingen hänvisning till liknande studier av andra städers tidiga rockliv – undantaget en exkurs om Helsingfors. Det existerar trots allt en hel del sådana undersökningar av lokala scener,

visserligen med varierande grad av vetenskaplighet. Utan jämförelser blir det hart när omöjligt att värdera förhållandena i Vasa. Och lika frågande kan man vara inför det faktum att Klinkmann gör ganska lite av en befintlig framställning om jazzens Vasa.

Boken har också flera ansikten i det att den främst vänder sig till en finlandssvensk läsekrets, men är publicerad i Sverige. Några förordsrader om detta förhållande hade varit på sin plats.

För en rikssvensk läsare erbjuder Klinkmanns text en utmärkt ingång till den finlandssvenska existensen i en av Finlands mest svenska städer. Det visar sig nämligen – och här finns studiens verkligt intressanta inblickar – att det dåtida musik- och kulturlivet i Vasa vilade på språkgruppernas olikheter och på vissa aktörers förmåga att verka i båda grupperna. Klinkmann delar in sina musiker i tre kategorier efter språkliga färdigheter: svenskspråkiga, finskspråkiga och tvåspråkiga. Även om han bara intresserar sig för svensk- och tvåspråkiga står det klart att de sistnämnda haft en stor betydelse för rocklivets dynamik i Vasa. Om inte annat så har de tvåspråkiga haft större möjligheter att verka som musiker under längre tid i det rock- och popliv som huvudsakligen varit språkuppdelat, trots att engelskan som sångspråk dominerat i båda lägren. Klinkmann sammanfattar: ”Man kan konstatera att å ena sidan olika typer av musikgenrer, som rock, pop, jazz och klassisk musik i en tvåspråkig stad som Vasa fungerar som neutrala fält där de olika kulturerna kan träffas [...] Men samtidigt finns en motsatt tendens som märks som en skillnad i musiksmak mellan de olika språkgrupperna, något som får språkgrupperna att rotera mot olika tyngdpunktsområden” (s. 431). Det verkar som om detta är bakgrunden till den unika utvecklingen av rockens Vasa.

Även om Klinkmann är uppmärksam på faktorer som påverkat förloppet i denna gränsstad, underskattar han enligt min mening en viktig omständighet. Rocken innebar inte bara en musikalisk novation gentemot den dåtida jazzen, den stod också för ett teknologiskt språng. För att skapa en egentlig rockscen behövdes både musikteknologisk utrustning och musikteknologiskt kunnande. Annars lät det inte som det skulle om elgitarerna, för att inte tala om sången som måste förstärkas på visst sätt för att låta rock. Det är känt att pionjärernas intresse omfattade såväl musiken som musikteknologin. Klinkmanns skildring snuddar vid teknologiska ting, men gör ingenting större av detta problemkomplex. Det hade exempelvis varit relevant att diskutera nödvändigheten av teknologisk behärskning som en bakgrund till den

manliga dominansen bland de ledande aktörerna – och bland studiens intervjuade.

Bokens uppenbara styrka är rikedomerna av uppgifter och författarens närvaro i texten, i den dubbla rollen som förmedlare av uppväxtminnen och efterhandskommentator. Frånvaron av register till denna ocean av person- och bandnamn, till låttitlar och begrepp kommer åtskilliga läsare att svära osande eder över. Men Klinkmanns engagemang i ämnet och i sin hemmiljö står trots allt framför denna brist och utgör definitivt en behållning av läsningen.

Gunnar Ternhag, Falun

Det stora uppdraget. Perspektiv på Folkmusikkommisionen i Sverige 1908–2008. Mathias Boström, Dan Lundberg & Märta Ramsten (red.). Nordiska museets förlag, Stockholm 2010. 240 s., ill. ISBN 978-91-7108-532-0.

Boktiteln *Det stora uppdraget* syftar på den s.k. *Folkmusikkommisionens* (FMK) arbete med att samla in, ordna och ge ut ”den svenska folkmusiken”. Kommissionen bildades vid ”Första mötet för svensk folkkunskap”, som hölls på Nordiska museet sommaren 1908. Initiativet till bildandet kom från den skånske folkmusikinsamlaren Nils Andersson, som avled 1921. Under åren 1922 till 1940 utkom *Svenska låtar* i 24 band. Arbetet med urval och redigering efter Nils Anderssons principer gjordes av en annan skåning, spelmannen Olof Andersson.

Vid 100-årsjubileet av kommissionens bildande hölls ett symposium på Nordiska museet. Föredragen har nu samlats i *Det stora uppdraget. Perspektiv på Folkmusikkommisionen i Sverige 1908–2008*. Antologin ger en samlad och detaljerad bild av *Folkmusikkommisionens* (FMK) arbete fram till upplösningen 1976, med postludier. Artiklarna behandlar till stor del traditionsinsamlandet och Nils och Olof Anderssons insatser, källmaterialet och samlingen *Svenska låtar* (SvL). På bokens omslag, ett foto från 1919, är Nils Andersson i färd med att uppteckna fiolspelmanen Ante Sundin från Lyngfors, Medelpad. Av författarna, fjorton män och fyra kvinnor, är sexton verksamma i Sverige, en i Norge och en i Finland. Noteras bör att ingen är direkt verksam i Skåne eller Danmark, även om ett par har vissa kopplingar till Lunds universitet. I det följande behandlas de nitton artiklarna i den ordning som de kommer i boken.